

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יו.

עין משפט
נר מצוה

(א) וכן היה נפיק כיה גימטריה השאלמות פ"ר לך לך, א מגילה ס. קדושין מ: ספרי פ' עקב, א ע"ז ה: ע"פ (נלקמן פב ע"ז ה: א, ב) ונלקמן י"ט, א ופ"ר לך לך סימן ז', א ונ"י מוספות קדושין מ: ד"ה לימוד.

תורה אור השלם

1. אשריכם זרעי על כל קיום משלחי רגל השור והחמור: ישעיהו לב כ ורעו לכם לצדקה קצרו לפי חסד נירו לכם ניר ועת לדרוש את ה' עד יבוא יורה צדק לכם: הושע י יב הוי כל צמא לבו לפים ואשר אין לו כסף לבו שברו ואבלו ולבו שברו בלוא כסף ובלוא מוזר יין וקלבי:

2. אשריכם זרעי על כל פרת יוסף בן פרת עלי עין בנות צעדה עלי שור: בראשית מט כב יששכר חמר ירם רבץ בן המושפתי: בראשית מט יד כבוד שורו וקרן לו וקרני ראם קרניו בהם עמים יגמח יחדו אפסי ארץ והם רבבות אפרים ודם אלפי מנשה: דברים לג ה ומבני יששכר יודעי ביה לעתים קדמת מה יעשה יששכר ראשיהם על קמתם וכל אחיהם על פיהם: דברי הימים א יב לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הויה וכו' דקנן היא הלך:

מוסף רש"י

שהלימוד מביא לידו מעשה. נמלאו שניהם כידו (קדושין ס).

הדרן עלך ארבעה אבות

והד אמר שבעה ימים: זה חזקיה מלך יהודה. לישנא דש"ס הוא ולא לשמועין דזוה חזקיה דהאי קרא בחזקיה כמיזי אלא אגב אורחיה דמפרש מאי כבוד עשו לו כמותו נקטו ואמר הכי: הלולי כסף. כמו וחללה נעלו (דברים כה)

כתפיהם: והאידנא מפיקין. ספר תורה קמי גברא רבה: אנוחי. על מטתו לא מנחין: כי הוה עייל לזים הכסא. כלומר זימנא חדא כי הוה עייל לזית הכסא אמר לן הכי קיים אמרינן לימד לא אמרינן ולימד אמרו לחזקיה והאידנא לא משום כבודו לחזקיה דלימד עדיף מקיים: מביא לידי מעשה. אלמא מעשה עדיף: למיגמר. לעלמא מעשה עדיף אבל לאגמורי לאחרני עדיף ממעשה הלך לימד לא אמרינן: וזרעי. היינו דקה וחסד דמפרש לקמיה: לנחלא שני שבעים. דהכי משמע רגליכם ישולחו בנחלת השור והחמור יוסף ויששכר: בנות צעדה עלי שור. היינו כלה: חמור גרם. מתגרמא עמיר בנימין: יוסף חקרי שור כזור שורו הדר לו (דברים לג):

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדם. כלומר זמה הרגל מועדת: לשצר דרך הלוכה. כלומר כזן היא מועדת שמשצרת דרך הלוכה: **הצהמה מועדם נו'.** קפרינן בגמ' [ע"ב] היינו רגל היינו צהמה הא תנא ליה לשצר דרך הלוכה: היתה מצעט. שנינו הוא זה ותולדה דקנן (א) הלך חזי נזק ותו לא: או שהיו לרווח מנסוין נו'. אע"ג ללא שנינו הוא אלא אורחיה הוא אפ"ה מ"ג ותו לא להלכתא גמירי להו וצרות הניזק קאמר דצרה"ר פטור כדלוקימנא צריש פ"ק (דף ג:) לזרוות תולדה דרגל לפוטרו צרה"ה: ונפל על גלי. אחר: ראשון. נזקי רגל לא ומשלמת כולה ואחרון ע"י לרוכות נשצר הלך חזי נזק: דליל קשור צרגלו. כל דצר הנקשר צרגל התרגול קרי דליל. ואית דגרסי דליל: **מהדס.** מרקד: משלם חזי נזק. דליל היינו לרוכות כדמפרש בגמ' [ע"ג] לדלייה אדוי. הידוס נמי כגון שהמזי והלרוכות שצרו את הכלים: גמ'

שלישים וששה אר"ף. לו בגימטריה הכי הוי: והלא לפני אחאב עשו בן. שעשו לו הספד גדול כדאמרינן במגילה (דף ג. וס) כמספד הדרימון בן טבריימון כדמתרגמינן כמספד אחאב בן עמרי דקטיל ימיה הדרימון בן טבריימון וזמלמנה היה שהיו שם עם רב וכולן ספרו עליו ואע"ג דכתיב (מלכים א כב) ויעבור הרנינה בזמנה ואמרינן (סנהדרין דף לט:) בצאצוד רשעים רינה בצאצוד אחאב בן עמרי רינה היינו לנדיקים שצדור אצל עבדיו ואוהביו היו מספדין אותו: **אלא** שהניחו ס"ת על מפתחו. ואע"ג דכ"פ צמחא דמ"ק (כה.) גזי רב הונא משמע דאסור לעשות כן משום דאסור לישב ע"ג מטת ספ"ת מונחת עליה וצחקומוך רבה (מנחות דף לב:) איכא פלוגמא דאמוראי לכתא למיפוך מד' נחמיה דהכא דשאני חזקיה דהוה גדול צמורה וצממשים טובים צימתי: **והאמר** מר גדול צמורה **שמביא** לידו מעשה.

פ"י צקונטרס אלמא מעשה עדיף וקשה לר"ת דלדרכה מהכא לדיק ספ"ק דקדושין (דף מ: וס) למוד גדול ממעשה גזי וקניס שהיו מסובין בעליית צית נחמה צלוד ונשאלה שאילה זו בפניהם למוד גדול או מעשה גדול ונמנו כולם ואמרו למוד גדול שמביא לידו מעשה ואומר ר"ת דה"פ והאמר מר שלמוד מביא לידו מעשה וכיון שאנו אומרים קיים הכי אנו אומרים שלמד דאי לא שלמד היאך קיים שהלמוד מביא לידו מעשה ולא מסיק אדעתיה השמא לחלק בין למד ללימד ומשני הא לאגמורי [דלוימוד] ודאי לא אמרינן דהא ודאי עדיף שמביא את הרבים לידו מעשה כשמלמד ונשאלמות דרב אחאי גאון א"ל: קיים אמרינן לימד לא אמרינן אלא גרם ומנח מפילין והדר אמר לן ותו לא ופריץ גמרא והיאך היה מנח מפילין תחלה קודם שהיה אומר להם השמעמחא והלא למוד גדול ממעשה ומשני הא למנח הא לאגמורי דליגמר נפשיה למוד גדול שמביא לידו מעשה אצל לאגמורי לאחריס לא עדיף ולפיכך היה מנח מפילין מחילה:

הדרן עלך ארבעה אבות

ביצד הרגל מועדת. אמתימין דפ"ק (דף טו:) קאי ומינה

אי אדפתח ליתני כילד השן צרישא

ואי אדסליק הא תנינא ושור המזיק צרשות הניזק והאדם צוקף ואומר ר"י ודאי אדפתח ציה קאי וסן ורגל כחד חשיבי משום דשון דהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל צמר שן נקטו הכא רגל צרישא דסליק מיניה:

הבהמה מועדת. אית דגרס והצהמה צויו' וה"פ כילד העדאה דרגל לשצר דרך הלוכה פי' דרך הלוכה היא העדאה וכן צבישא גבי שן אצל קשה לר"י מה חידש כאן שלא שאלה צפרק קמא ונראה לר"י דל"ג צויו' וה"פ כילד הרגל מועדת לשצר דרך הלוכה שאמר צפרק קמא (דף טו:) הבהמה מועדת כו' ומ"מ דייק בגמרא שפיר היינו רגל היינו צהמה דהרגל מועדת והצהמה מועדת הכל אחד: **היתה** מבעשת. אגב דשוה לזרוכות נקט לה הכא: **דרסה** על הבלי. אורי' דלזיטרין לשמועין דסד"א דמשויה הוא כיון דדרסה כ"כ צחוק שנינו השצר על כלי אחר ושצרו ומסתמא להזיק נחכוניה:

קעח א מיי' פ"א מהל' מ"ח הלכה ג סגן עשין יב טו"ע י"ד סימן רמו סעף יח: א ב ג מיי' פ"א מהל' מקי ממון הלכה ה סגן עשין טו טו"ע ח"מ סימן שפט סעף א וסעף ו סימן שט סעף א: ב ד מיי' שם פ"ב הלכה ג סגן שם טו"ע ח"מ סימן שט סעף ג: ג ה מיי' שם הלכה ד טו"ע שם סעף ה: ד ו מיי' שם הלכה י טו"ע שם סעף י:

רבינו הגואל

ור' נחמיה אמר שהושיבו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה. והידינא מפיקין, ואי מנחי, קיים לא אמרינן. פי' חלוצי כתיב כך שמענו, שמוציא יד אחד מבית הצואר שלו ממקום הקרע כדי שיהא הקרע ברור ונמצא כתיב חלוצי מן החלוק. ר' יוחנן, קיים אמרי' לימד לא אמרי'. והא אמר מר גדול תלמוד תורה שהתלמוד מביא לידו מעשה. ופריץ לא קשיא למיגמר הוא תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידו מעשה, לאגמורי הוא לאחריני מעשה גדול. ש"מ דלמיגמ' הוא וליעוסקי קמיה רביה טפי עדיף וקדים על לאגמורי הוא לאחריני. אמר ר' יוחנן כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, וזכה לנחלת שני שבטים, והן יוסף ויששכר. הדרן עלך ארבעה אבות

פרק שני: ביצד הרגל

ביצד הרגל מועדת לשצר

בדרך הילוכה, הבהמה

מועדת להלך כדרכה כו'.